

Kulturminister Jytte Hilden præsenterede i går sit bud på en medie fremtid i form af 20 spørgsmålstil danskerne.

Side 5

Torsdag 23. marts 1995 POLITIKEN

Turèlls tidstone

Efterladte artikler, essays og digte

■ BØGER

Dan Turèll: *Just a Gigolo. Kip fra den store scrap-bog 1989-93. Med forord af Peter Laugesen.* (Borgen, 176 s., kr. 228) Udkommer i dag.

'HAN VAR et blomsterbarn. Hans stødige, hippieagtige henvisen til *Det Levende* var hans *fuck-up*.' Med de ord gjorde Dan Turèll i 1989 den da 200-årige ophavsmand til 'Nu titte til hinanden...' til sin samtidige B. S. Ingemanns egen samtid tog hans tone til sig i salmesangen, tidens massemedie. Eftervinden skærpede øret og kritikken over for tidstræk som naturretligvisitetens og nationalismens idyl. Turèll løfter ham igen fri af fortiden ved sin grelle modernisering af signalet.

At navnet fra Sorø med sit digt om 'Lysets engel' havde fået verdensmanden fra Vesterbro til at besvime endnu kun var gåde for os andre et uventet valgsælskab: Natverdensens stængest med den sorte rockelak, blues-, jazz- og rockelakeren, den hårdkogte detektivs og den enlige mors besyngelse, præ-rape- ren og bladameren gik i gulvet over nogle linjer om den 'Siraalekrands', der får 'alle Nattens Skygger sorte' til at flygte!

Men da havde Dan Turèlls egen samtid forlængst taget hans tone til sig som sin egen. Vi måtte tage dens uventede sider med - som vore egne!

DAN TURÈLL stillede sit formidable sans- og udtryksapparat til rådighed for flere generationers personlige erindring og selvbevidsthed. I de fleste litterære generer og til indsigt i yderligere en strøbe af kunsteris selv udfoldede sig i. Ikke mindst musikken. Men skønt han mig bekendt al-

distance til både emne og læser. Men ikke uden at ironisere og omfattede, skribenten selv. 'Et afsind af fravær og nærvær/ Et afsind af tale ... / Der er et afsind bag alt hvad vi siger, lyder nogle strofer her i bogen.

Den samler klip fra scrap-bogens sidste år - tekster der ikke nåede med i de ca. 150 bøger før hans død - i klassiske avisgenrer: digt, rejsebrev, reportage, festportræt, kommentar, kronik. Her er foruden musikker- og forfatterportrætter fra Politiken klippet bidrag til tidsskrifter, udstillings- og teaterprogrammer og andre dagblade.

HERUNDER en halv snes Nordiske Notater til Bergens Tidende, om dansk debut: Bæiter og Broer, Arbejdsløshed, De Fremmede, Fristaden, Julen, TV-kulturtørsheden, Anturygepro-pagandaen, Jazzhus Montmarts nedlæggelse og kløften mellem ja-politikerne og -medierne og så den halve Nej-befolkning. Før Kravet om Unionen den 2. juni 1992. Foruden det essay om København som Kulturbø, der kan læses her på siden.

En klump artikler skildrer musikoplevelser, andre turnéliv eller barn- og ungdomserindringer. Digterne rækker fra Vesterbro over Aaboulevarden til Vangede, og når dybest i Melanohly Blues. En række 'Yankéforfattere i Avisen' - Mark Twain, O. Henry og Damon Runyon, alle strejfer, humorister og klumme-skrivere - stilles over for de mere overraskende hjemlige valg-slechtskaber: Wied, Ingemann og Kierkegaard, foruden vennen og meddebutanten Laugesen med det fattede forord: 'Desværre, og det ord dækker langtfra mine følelser, skriver han ikke mere.'

Som de nævnte skrev Dan Turèll, skrev og skrev, fra det suverænt ferme til det sublime. Af vemedets gode grunde til traurigheds vokse-

1:2

Tegning: Anne-Marie Steen Petersen

Selv/Portrætter

- For hans jævndrende en række telegrammer direkte til nerverne, selv i dag, selv når de - nu 25 år efter - genspilles, genhøres, genopleves, genspejles af årene. (Om Bob Dylan)
- I gennem næsten alle hans tekster går en drillende, underfundig mistillid til så godt som enhver form for autoritet, en (under)-den meget mild) anarkisme ... (Om Mark Twain)
- 'Skriften søger huller i sprogets mur'. Hvilket er udlagt: Poesien leder efter de områder i sproget der endnu *bræder*, endnu ikke er underlagt samfundets politisk-kommercielle maskine. Men så tilføjer han godt nok: 'se ...'

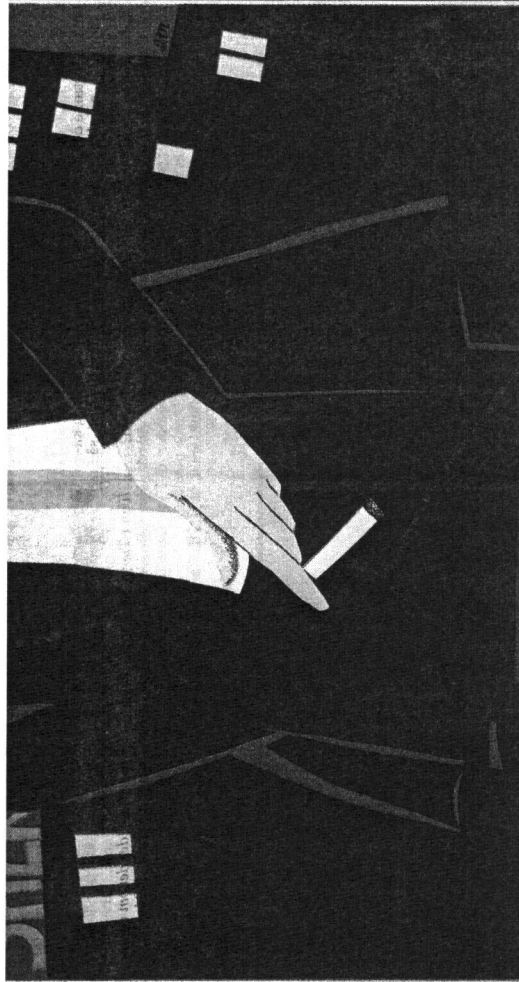
formidable sansse- og udtryksapparat til rådighed for flere generationers personlige erindring og selvbevidsthed. I de fleste litterære genrer og til indsigt i yderligere en stråbe af kunstneriske udtryksformer, han ikke selv udfoldede sig i. Ikke mindst musikken. Men skønt han mig bekendt aldrig skabte tegneserier, gav han vist også som den første danske lyriske udtryk for det tragiske format i Anders nedervag, ukueligt vendt til optimisme igen, tirsdag efter tirsdag.

Hans tone ramte sin tids massemedie, avisen, hvis form han også forsvarede, ved at hæve niveauet. Altså ikke fordi han skrev som en journalist, men fordi han ikke gjorde det. Var der grunden af sproglig og personlig åndsnærhed til forskel, kunne det dog også betyde en næsten bundløs ironisk

uden vennen og meddebutanten Laugesen med det fattede forord. Desværre, og det ord dekker langtfra mine følelser, skriver han ikke mere.

Som de nævnte skrev Dan Turéll, skrev og skrev, fra det suverænt ferme til det grunde til traugthed voksende gennem hans blåk tone en glæde ved fælles erfaring, selv den om 'den fælles Død' i ensomhed. Glæden ved hans sprog - med dialektiske forbehold, selvironiske parentesser og kernesund skæpsis - kan vi andre beholde, efter hans egen brugsanvisning: 'Glem aldrig', skrev han for mange år siden, 'at glæder er - som man ville sige i en ramsaltet revytekst - i nær familie med kvinder og katte. De skal passes, skal de.'

SØREN VINTERBERG

■ I gennem næsten alle hans tekster går en drillende, underfundig mistillid til så godt som enhver form for autoritet, en (undertiden meget mild) anarkisme. (Om Mark Twain)

■ Skriften søger huller i sprogets mur. Hvilket er udlagt: Poesien leder efter de områder i sproget der endnu *drøder*, endnu ikke er underlagt samfundets politisk-kommercielle maskine. Men så tilføjer han godt nok: 'se mor nul huller!' (Om Peter Laugesen)

■ Sin styrke havde han i iagttagelse, hukommelse og aftegning - som en præcis erindrende maler. (Om Gustav Wied)

■ Han ville formentlig have udgivet sine bøger, hæfter, taler - vi siger herafter: skrifter - under alle omstændigheder. De var hans livenskab. (Om Søren Kierkegaard)

■ - han holdt altid sit beat, sit mantra. (Om B. S. Ingemann)

■ (Alle citaterne er fra 'Just a Gigolo'.)

København som Kulturbý

Dan Turéll

TRO DET eller ej - I lidtretroende nordmænd! - men i det mindste én stor zere er overgået os danskere som en direkte følge af vort medlemskab af Fællesmarkedet: I 1996 - om kun fire år! - skal København, vores eget lille kære København, være intet mindre end 'Europa kulturby'.

Det er dog en ære, der går på omgang. Måske vidste De det ikke, men hvert år udævner Fællesmarkedet - en række år fremad - en sådan Europas kulturby. Denne institution har - efter ide af en græsk popsang - gerinde - hærgtet siden 1985. Athen, Firenze, Amsterdam, Paris, Glasgow og Dublin har hidtil prøvet tur. I år er det Madrid, og derefter følger Antwerpen, Lissabon og Luxembourg - for København.

Det taler man meget om i København for tiden. Man nedsætter udvalg, man forbereder komiteer, man sammensætter sekretariater, man udnævner bestyrelsesmedlemmer. Regeringen, Folketinget, Kulturministeriet, Børgerrepræsentationen, al landens eigendrenge og ceruptioner er enige

om, at dette er, om sider! Københavns (og dermed Danmarks) chance for at profilere sig internationalt. Det er nu, vi skal stå til mens de alle, og de støttes at alt hvad der kan krybe og gå i dansk ervervs- som kulturliv fra bryggerierne over Det Kgl. Teater til kunstmuseerne (der alligevel så gerne vil udvide - og når der nu er et politisk passabelt påskud...). Samt - selvsagt - af alt hvad vi overhovedet i en befolkning på sådan ca. fem millioner kan opbyde af komponister, musikere, forfattere, skuespillere, malere, skulptører, designere og gud-ved-hvad, der er enige om - som formentlig det eneste de nogen sinde vil kunne blive enige om - at Europa, Verden, Universet, Galaksen, frem skab til og viden om deres, netop deres fortætteligheder.

Landbruget tror, at når først udlændinge har set Den Kgl. Ballet vil de trofast købe dansk sødmælk og yoghurt resten af deres liv. Hotellerne forventer for fremtiden at være ikke blot fyldte, men stuvende fyldte, til og med billard-borde. Kulturarbejderne - det der tidligere hed kunstnerne - kommer ud for alt hvad man

sådan ellers kan komme ud for alle mulige andre steder. Og, hvorfor? Hvorfor, i Digevolen skind og ben? Fordi vi gerne vil gøre det så godt som muligt.

København er, uanset årstal, en kulturbý - som Amsterdam f.eks. er en kulturbý, som Bergen er det. København er, hvis man må sige det sådan, en kvinde der er tilstrækkelig meget sig selv, nok i sig selv, til ikke at behøve et par netstrømper og en strudssejer i røven for at tiltrække opmærksomhed.

Hvis nogen ønsker at se kulturbýen København er de - De - velkomne, 365 dage om året, døgnnet rundt, i al slags vejr. Det er muligvis ikke Verdens navle vi har her, men byen er sin egen kultur. Og ved De hvad udnævnelser til kulturbý vil gøre for den - altså kulturbý?

Den vil skjule den. Den vil skaffe sig, altså. Den København, altså. Eller det der er tilbage af den. VALGPROGET vil, om alle hjørner af Europa, helt til København, og så kan man selv se at der kan man siddes-dron-ny/eme - når vi rigtig tager os sammen! - for De nyder Bolsjøj-ballet.

ten. Erfaringerne fra de andre býer, der har haft æren, viser mulighederne. Groft taget kan de sammenfattes således:

I Paris lagde ingen mærke til det. Paris er jo altid kulturbý, så var den det særligt det år? Det tænkte ingen over. Det samme skete, mere eller mindre, i Amsterdam. I Dublin, som sidst havde fornøjelsen, gjorde man noget meget typisk irsk: Man plejede, altholdt de sædvanlige arrangementer man undrede alle omstændigheder ville have afholdt, og erklærede at de alle sammen var i årets anledning - i år.

Mens Glasgow og Firenze, uanset hvor store forskelle der ellers menes at være mellem store skotter og flere italienerne, valgte samme benytte lejligheden til at fikse visse centrale bygninger lidt op og få istandsat et par fortidsminder - kulturel kosmetik, måske, men dog sundt fornuft.

På sidstnævnte indgreddens i den inter-europæiske gryderet, sundt fornuft, der desværre tilsyneladende færre og færre danskere. Det er en sørgelig sandhed.

men lad mig sige den, om det så bliver det sidste jeg siger, og om jeg så skal anklages for højforræderi: Danskerne - eller dem der regerer dem - er i disse år stadig mere angrebet af den omsiggribende sygdom *europæisk elefantiasis*. De tror, at alt vil lade sig gøre, bare det er stort nok. De tror, at bare man projekterer en ørestad, så vil den af nyldrende muntre mennesker smængler og overstedsgivende gigantarbejdspladser. De tror, at bare der er broer nok alle vegne vil der også være biler nok til at køre remtabelt over dem - i hvert fald hvis man fylder ørestaden med bilfabrikker, hvor de så end skulle komme fra.

Og de danskerne - eller dem der regerer dem - tror også, at man kan lokke hele Europa, måske hele verden, bare et års tid, i 1996, leder væg med at være København og bliver et internationalt supermarked.

Oprienslig offentliggjort i Bergens Tidende, 8. februar 1992